

КАФЕДРА КОМПОЗИЦІЇ, ІНСТРУМЕНТОВКИ ТА МУЗИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Фах (підготовка магістерської творчої програми)

Освітній ступінь	«Магістр»	Курс	1-2
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»	Семестр	1-3
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво» Композиція		
Статус	Обов'язкова	ECTS	10
		Годин	300
		Аудиторні	144
		Індивідуальні	144
		Самостійна робота	156
Форма контролю	Екзамен, атестаційний екзамен		

Інформація про викладача

ПІБ	Ковалінас Микола Анатолійович , кандидат мистецтвознавства, в. о. професора кафедри композиції, інструментовки та музично-інформаційних технологій Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Щириця Дмитро Олексійович , кандидат мистецтвознавства, в. о. доцента кафедри композиції, інструментовки та музично-інформаційних технологій Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.
Профіль викладача	https://orcid.org/0000-0001-9784-2201
e-mail	eidosnouman@gmail.com dmytro_s@ukr.net

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – виховання молодих композиторів, здатних у своїй творчості втілити художні завдання, що стоять перед сучасним українським мистецтвом у широкому світовому (зокрема, європейському) контексті. Молоді композитори виховуються як митці, свідомі високої суспільної ролі музики, яка у своєму розвитку спирається на кращі традиції українського й зарубіжного мистецтва та вагомі здобутки вітчизняної системи фахової композиторської музичної освіти. Ставлячи перед студентами завдання всебічного опанування різноманітних жанрів і форм музичного мистецтва з урахуванням схильностей та індивідуальності молодого композитора, слід звертати увагу на написання творів, за своєю тематикою пов'язаних з найвищими духовними цінностями.

Написання високохудожніх творів неможливе без оволодіння молодими митцями всіма компонентами сучасної композиторської техніки й досягнення зрілої професійної майстерності. Тому основним завданням курсу є створення оригінальних, змістовно-вагомих музичних композицій (камерних, симфонічних, вокально-симфонічних чи музично-театральних творів тощо) із застосуванням усього арсеналу художніх засобів сучасної композиторської творчості (виразових, формотворчих та ін. технологічних прийомів).

До більш конкретних фахово-технологічних завдань належить:

–засвоєння основних принципів та закономірностей побудови симфонічного (вокально-симфонічного, музично-театрального) твору великої форми та їх практичне втілення;

–опанування методів та прийомів симфонічного (музично-драматургічного) розвитку;

–оволодіння принципами тембрового викладу (у т.ч. тембрової драматургії) та розвитку музичного матеріалу в процесі роботи над твором для симфонічного оркестру або ширшого складу виконавців за участю симфонічного оркестру;

–робота над органічним взаємозв'язком мелодичних, гармонічних, ритмічних, фактурних і тембрових чинників, що розглядаються як єдине ціле, результатом чого повинна стати струнка, художньо цілісна музична форма.

Навчання високому рівню професійної майстерності можливе лише за умови врахування індивідуальних якостей та устремлінь студента. Твори, що подаються на атестаційний іспит, мають бути представлені у вигляді цілком завершеного нотного тексту, що повністю підготовлений до живого виконання (у виняткових випадках можлива підготовка разом з нотним текстом його електронного міді- чи аудіо-запису).

У результаті проходження даного курсу, як завершального етапу фахового навчання мистецтву музичної композиції, **студенти повинні знати:**

базові закономірності, принципи, поняття та критерії сучасної музичної композиції, найважливіші проблеми теорії композиції;

основні засоби та правила композиторських технік представників різних (зокрема, національних) композиторських шкіл;

характеристики та особливості певних композиторських стилів та напрямків, що є визначальними у контексті художніх явищ ХХ століття і сучасної композиторської практики;

оркестрову техніку: виразові властивості інструментів симфонічного оркестру, загальні принципи і конкретні правила інструментування (оркестрування), базові положення тембрового/оркестрового мислення (тембрової драматургії, ансамблевої та оркестрової фактури);

закономірності та правила сучасної нотно-партитурної графіки, необхідні для виразної реалізації творчого задуму та можливості адекватного прочитання твору виконавцями;

а також вміти:

створювати, формулювати і реально втілювати творчий задум, змістовну ідею та концепцію формотворення майбутнього музичного твору;

створювати музичні композиції (твори) великих форм у так званих «високих жанрах» музичного мистецтва (симфонія, опера, концерт, кантатно-ораторіальні жанри тощо) для великого симфонічного оркестру або сольних інструментів, голосу чи хору з оркестром;

володіти різними композиторськими техніками, необхідними для досягнення відповідних художніх цілей у реалізації творчого задуму;

користуватися різними засобами художньої виразності, які залежать від конкретних жанрових, стильових та естетичних завдань;

володіти способами викладу (експонування) музичного матеріалу, засобами його розвитку (гармонічного, поліфонічного, фактурного, структурного, тембрового тощо);

використовувати різні прийоми музичного формотворення залежно від характеру творчого задуму, естетичної спрямованості, жанрових особливостей, специфіки музичного матеріалу тощо;

володіти усім арсеналом прийомів камерно-інструментального, вокального та оркестрового письма, засобами тембрової драматургії.

Програмні компетентності

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії.
- ЗК 8. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК 9. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)

- СК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
- СК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
- СК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики.
- СК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській / композиторській / педагогічній діяльності.
- СК 6. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.
- СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного/навчального матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Програмні результати навчання

- ПРН 1. Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності.
- ПРН 4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.
- ПРН 5. Побудувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створити його індивідуальну художню інтерпретацію.
- ПРН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій.
- ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
- ПРН 8. Здійснювати викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача
- ПРН 9. Здійснювати ефективне управління мистецькими проектами, зокрема, їх планування та ресурсне забезпечення.

ПРН 10. Приймати ефективні рішення в галузі культури і мистецтва, аналізувати альтернативи та оцінювати ризики.

Отримані студентом протягом навчання у системі фахової композиторської освіти знання, уміння і навички залишаються у найбільш актуальному та системному вигляді – у формі цілком завершених музичних творів, які подекуди мають достатньо високу мистецьку цінність і можуть складати повноцінний художній матеріал для виконавців (у якості концертного чи педагогічного репертуару), а також для навчально-методичного розгляду в рамках будь-якої спеціальної музично-теоретичної дисципліни чи навіть повноцінного наукового дослідження і, відповідно, стати помітним явищем в історії української музики. Цей інтелектуально-творчий багаж має сприяти майбутньому мистецькому зростанню молодого майстра задля вирішення у подальшій композиторській творчості та/або педагогічній діяльності актуальних проблем сучасного українського та світового музичного мистецтва, європейської художньої культури.

ПЕРЕКЛІК ТЕМ

У зв'язку з практичним спрямуванням предмету, детальна програма навчання визначається викладачем у індивідуальному порядку, враховуючи вже набуті навички студента, рівень його загальної музичної підготовки та творчі здібності.

Програма курсу ділиться на два основних розділи, які за обсягом та часовими рамками відповідають рокам навчання. Перший розділ відіграє роль практичної підготовки до написання дипломного твору. Студент має засвоїти основні навички написання твору великої форми за участю камерного або симфонічного оркестру. І хоча він має представити закінчену партитуру, вимоги до цього твору відрізняються від вимог до дипломної роботи. Передовсім важливим є досвід написання композиції відповідної форми за участю оркестру (можливе застосування камерного оркестру). Одна з цілей першого року навчання – виявити проблеми, які можуть виникнути при написанні дипломного твору у конкретного студента та почати вирішувати їх заздалегідь. Другий розділ передбачає написання власне дипломного твору та орієнтований на досягнення цілісного – в художньому, композиційно-драматургічному і суто технічному аспектах – мистецького результату.

Програма спрямована на індивідуально-практичну творчу роботу, яка планується окремо для кожного студента, у зв'язку з чим конкретне змістове наповнення визначається викладачем та студентом у процесі занять.

1-й рік навчання

Твір великої форми для оркестрів різних складів та початок роботи над дипломним твором

МОДУЛЬ I. (1 семестр)

Змістовий модуль 1. Підготовча робота до написання твору великої форми.

Змістовий модуль 2. Написання клавiру (або фрагмента партитури) твору великої форми для складу виконавців, який обов'язково включає камерний або симфонічний оркестр.

Змістовий модуль 3. Кінцевий етап написання партитури та завершення роботи над твором.

МОДУЛЬ II. (2 семестр)

Змістовий модуль 1. Визначення художнього задуму і творчої концепції дипломної роботи у жанрі оркестрової (театральної, кантатно-ораторіальної) музики і попередня робота над твором (формування тематичного матеріалу, його розвиток тощо).

Змістовий модуль 2. Написання клавiру (дирекціону) магістерської творчої програми або фрагмента партитури (частин твору якщо твір циклічний).

2-й рік навчання

Завершення написання дипломного твору

МОДУЛЬ III. (3 семестр)

Змістовий модуль 1. Попередня робота над партитурою. Початок оркестрування дипломної роботи або продовження роботи над партитурою, написання наступних частин твору (якщо твір циклічний).

Змістовий модуль 2. Написання партитури та завершення композиційного процесу.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Індивідуальні заняття відбуваються за принципом творчої майстерні (майстер-класу), також дієвими є аналітичні практикуми.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Нотні матеріали відповідного спрямування за фахом представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії.

Під час навчання та для взаємодії зі студентами, насамперед, використовуються інструмент (фортепіано), аудіо- та відеоапаратура, а також сучасні комп'ютерні та інші інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення окремих спеціальних навчальних завдань. Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber, ZOOM та інші платформи зв'язку.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Відвідування індивідуальних занять	30
2.	Аналітичні практикуми	10
3.	Виконання завдань з самостійної роботи	30
3.	Екзамен	30
5.	Всього	100

Критерії оцінювання

Вимоги	Оцінки за національною шкалою	Оцінка ECTS	Сума балів
Оцінка «відмінно» ставиться за твори, написані відповідно до програми та які демонструють високий рівень практичного засвоєння знань, якісне володіння композиторською технікою, а також характеризуються художнім смаком, гарним відчуттям музичної форми, гармонії, оркестровки і якісними характеристиками	Відмінно	A	90-100

музичного матеріалу. При оцінюванні також враховується обсяг та характеристика виконання самостійної роботи.			
Оцінка «добре» ставиться за твори, написані відповідно до програми та які демонструють достатній рівень практичного засвоєння знань та володіння композиторською технікою, характеризуються відповідним до творчого задуму відчуттям музичної форми та інших складових музичної мови.	Добре	B	82-89
При оцінюванні та диференціації балів враховуються, насамперед, якісні характеристики музичного матеріалу, а також обсяг виконання самостійної роботи.	Добре	C	74-81
Оцінка «задовільно» ставиться студенту, який показав недостатню кількість та посередню якість музичного матеріалу, певну невідповідність програмним вимогам та обсягам самостійної роботи, низький рівень практичного засвоєння знань та посереднє володіння композиторською технікою.	Задовільно	D	64-73
При оцінюванні та диференціації балів враховується обсяг та характеристика виконання самостійної роботи, а також робота на заняттях з фаху.	Задовільно	E	60-63
Оцінка «незадовільно» FX ставиться студенту, який лише частково виконав або зовсім не виконав програмні вимоги, продемонстрував недостатню кількість музичного матеріалу та низький рівень практичних знань, а також систематично не виконував самостійної роботи.	Незадовільно	FX	35-59
Оцінка «незадовільно» F ставиться студенту, який не виконав програмні вимоги, продемонстрував надзвичайно малу кількість музичного матеріалу та низький рівень практичних знань, а також систематично не виконував самостійної роботи.	Незадовільно	F	1-34

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

За потреби та за бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою іноземних (переважно англомовних) ресурсів за проблематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Однією зі складових курсу є відвідування камерних та симфонічних концертів, оперних вистав тощо.

Іншою важливою формою розвитку студентів є їхня участь у студентських концертах з демонстрацією власних творів.

Можлива також підготовка окремими студентами виступів на вузівських та міжвузівських науково-практичних конференціях з їх подальшим оформленням для публікації у фахових та інших виданнях.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Партитури (та інші матеріали – графічні й акустичні) музичних творів різних жанрів і музичних епох відповідно до індивідуального творчого задуму студента.

Необхідних для засвоєння і застосування власне «підручників з творчості» на рівні магістерського курсу композиції загалом не рекомендується у зв'язку зі специфікою творчої композиторської роботи та характером останнього, завершального (у межах дипломної освіти) етапу оволодіння професією. Адже окремі наявні посібники зазвичай свідчать про творчий та/або навчальний метод їх автора, а отже, певною мірою виступають у творчому процесі недоречними обмеженнями, як авторської творчої уяви, так і суто технологічних прийомів і засобів, що подекуди стає зовсім неприйнятним у застосуванні. Окрема література може бути за потребою рекомендована педагогами окремо для кожного студента у ході процесу створення дипломної роботи.